

JAK LIDÉ ŽIJÍ, TO MĚ ZAJÍMÁ NEJVÍC

První knížka vyšla Aleně Mornštajnové, když jí bylo padesát let. Nyní o jedenáct let později patří k nejčtenějším českým autorkám. Píše knihy pro dospělé i děti, současné i historické. Jejich hlavním tématem je život sám.

TEXT: KATEŘINA OSIČKOVÁ

Loni na jaře jste uvedla knihu *Les v domě*, okolo které bylo hodně diskusí v souvislosti se zvoleným námětem. V rozhovorech jste pak říkala, že vám to vzalo chuť psát. Nyní vám vyšly hned dvě dětské knížky zároveň.

Byl to způsob, jak si psaní zase zamilovat?

Pokaždé, když dopíšu jakoukoliv knížku, už přemýšlím nad tím, co budu psát dál. Většinou je to tak, že po dospělácké napíšu dětskou. Psát vánoční knížku mi přišlo velmi vhod, protože je pravda, že jsem byla psaním taková zklamaná. Asi jsem se potřebovala dostat do té správné psací nálady, kterou teď tedy zase mám.

Jak nápad na knížku *Vánoce v Šípkové ulici* vznikl?

Původně jsem vlastně neměla v plánu psát další knížku pro děti. Nejdříve jsem chtěla napsat divadelní hru. Pak mě ale oslovila Česká televize, jestli bych nenapsala námět na velkou vánoční pohádku. Zřejmě jsem ale přesně nepochopila, že ve filmové pohádce má být spousta princezen, a přišla jsem s příběhem, který se jim sice líbil, ale spíš na pohádku kreslenou. Když jsem později ukázala námět své redaktorce Lucii Hášové Truhelkové, byla nadšená a pobídla mě, ať ho proměním v knížku pro děti. A bylo.

Kromě toho vám vyšla i *Modrá planeta*. Jaký je pocit autorky po vydání knih?

Z každé své knížky mám radost, z těch dětských možná dvojnásobnou, protože se jedná o týmovou práci. Na knížce pro dospělé pracuji sama, jsem zalezlá u počítače a všechno je na mně. Až ve chvíli, kdy je text hotový, ho odevzdám do redakce. Když ale píšu dětskou knihu, je to blízká spolupráce mě jako autorky, redaktorů a ilustrátorů. Na Vánocích v Šípkové ulici jsem spolupracovala s Lucií Hášovou a ilustrátorkou byla Aneta Františka Holasová, díky jejímž ilustracím dostala

VIZITKA

Narodila se 24. června 1963 ve Valašském Meziříčí. Vystudovala angličtinu a češtinu na Filozofické fakultě Ostravské univerzity. Pracovala jako lektorka anglického jazyka a překladatelka, nyní se žíví jako spisovatelka. Debutovala v roce 2013 románem Slepá mapa, následovaly romány Hotýlek, Hana, Tiché roky, Listopád a Les v domě. Je autorkou také knih pro děti Strašidýlko Stráša, Kapka Ája, Teribear, Tajemství modré krabice, Modrá planeta a Vánoce v Šípkové ulici. Je vdaná a má dvě dcery.

knížka krásnou vánoční atmosféru. Pro Modrou planetu pak moje redaktorka Eva Sedláčková vybrala kreslířku Marii Neradovou a i ona je podle mého názoru trefou do černého. Nejen titulní strana knížky je nádherná, ale i všechny ilustrace uvnitř.

Jaké jsou Vánoce v Šípkové ulici? Nejen v té literární, ale i v té vaší, kde žijete.

Čím jsem starší, tím jsou Vánoce častěji, se mi zdá. V poslední době jsem ale mívala pocit, že se pro mě staly trochu mechanickou záležitostí. Jako bych zapomněla, jak si je užívat, a zredukovaly se jen na vymyšlení dárků. To mi pomohla změnit právě moje nová knížka. Psala jsem ji vloni před Vánoci a vrátila se jejím prostřednictvím do dětství a viděla Vánoce zase dětskýma očima. Jasně jsem si vzpomněla, jak jsem se těšila na všechny ty kouzelné okamžiky, co pro mě bylo důležité a co jsem si užívala. Moje knížka je i o tom, že by lidé měli být na Vánoce spolu a nikdo by neměl být sám. A že je moc důležité dárky nejen dostávat, ale i dávat. A Vánoce u nás doma? Ty

Původně jsem chtěla napsat rodinný příběh o matce a dceři, klasicickou vztahovku. Nakonec z toho ale vznikla rodinná sága, což byl důsledek toho, že jsem neuměla psát.

Podle mě je ta kniha jako sága perfektní.

Taky si myslím, že ta knížka není špatná, ale rozhodně není tím, co jsem chtěla psát původně. Ono to tak je ale u každé knížky. Během psaní vás napadají různé věci a těch mě během deseti let napadlo hodně. A protože se všechny do první knihy nevešly, vyšla druhá knížka, Hotýlek, mozaika druhé poloviny 20. století, každá postava má svůj příběh. Potom přišla Hana, to byla knížka o mém městě a o tom, co se zde všechno stalo, co prapůvodně způsobila epidemie tyfu a podobně. Opět jsem chtěla, aby to byl příběh rodinný. O sžívání odlišných žen, z nichž jedna, Míra, je plná života, její teta Hana je naopak životem ztahaná. Hana je mlčenlivá a lidé z jejího okolí se na ni dívají divně, protože její příběh neznají. Tehdy jsem si uvědomila, jak moc je důležité, aby spolu lidé mluvili, a jak jsou slova důležitá. Z toho

Už jste je četli aneb kterou začnete?

máme dvoje. Jsme velká rodina a žijeme různě po republice, tak si s částí rodiny děláme Vánoce už na Mikuláše.

To je krásná tradice...

Navíc dlouholetá, protože jsme s ní začali, když byly moje děti malé: babička s dědou, tedy manželovi rodiče, pocházeli z Plzeňska a přijížděli vždy právě na Mikuláše. Říkali jsme tomu malé Vánoce. Svátky pro mě byly odjakživa hlavně o setkávání a ne tolik o dárkách, ty bývaly a dodnes jsou spíš symbolické.

Dostáváte ráda dárky?

Vždy si přeji nějakou knížku a pak mě trochu u stromečku překvapí, jak málo mě a můj knižní vkus rodina zná, protože si často rozbalím úplně jinou knihu, než bych ráda. On se zřejmě můj vkus liší od toho širšího.

Někde jste řekla, že vždycky píšete o tom, co vás zajímá či trápí. Jaká jsou tedy témata vašich knih?

Všechny moje knížky, ať jsou o čemkoli, jsou hlavně o rodinných vztazích, protože ty znám. Jak lidé žijí – to mě zajímají nejvíce.

Dokončení vaší první knížky Slepá mapa vám trvalo deset let. Čím to?

vznikly Tiché roky, které jsou právě o slovech a o tom, že by spolu lidé měli mluvit.

A pak je tu ještě kniha Listopád a Les v domě...

Listopád? Tam je to jasné – před pandemií a před válkou na Ukrajině jsme žili poměrně v klidu, ale lidé si pořád stěžovali. A já si říkala, co by asi bylo jinak, kdyby se to v roce 1989 nepovedlo. A vznikl z toho Listopád. Poslední kniha pro dospělé čtenáře Les v domě je o lžích a zlu. Během pandemie se mi totiž zdálo, že zlo vyvěřelo nahoru, že jsou lidé na sebe zbytečně zlí, což bylo vidět v nejrůznějších diskusích a na sociálních sítích. Říkala jsem si, kde se to v lidech bere, a došla jsem k názoru, že lidem, kteří mají potřebu někomu ublížit, se muselo něco špatného stát, jsou nešťastní a nespokojení. A buď lžou, protože jsou prostě zlí, nebo je lež obranou proti vnějšímu světu.

Vaše knížky pro dospělé čte kromě vaší redaktorky jako první i vaše dcera a švagrová. Dáváte dětské knížky číst vnučatům, abyste věděla, jak rezonují s dětskou duší?

S nejstarší vnučkou, které je nyní devět let, jsem před dvěma roky spolupracovala na pokračování Strašidylka Straši. Vždy

jsem napsala dvě stránky a pak jí je předčítala, postupovaly jsme po kapitolách, ptala jsem se na její nápady a bylo to moc fajn. Když loni na Vánoce byla u nás, měla jsem hotový vánoční příběh a chuť jí ho předčítat. Zjistila jsem ale, že děti potřebují obrázky. Sice jí to bavilo, nicméně jsem měla pocit, že ji připravuji o celkový zážitek. Takže letos na Vánoce knížku dostane a budeme si ji číst spolu.

Vašimi hrdinkami jsou nejčastěji ženy. Mužů je podle vás v knihách dost, navíc sama ženám lépe rozumíte, protože jste mezi nimi vyrůstala. Proč je na ženskou literaturu nahlíženo trochu s despektem?

Mám dojem, že recenzenti si nevědí rady s knihami, které píšou ženy. Nevědí, kam je mají zařadit. Přece ale, když knihu napíše žena, neznámá to, že jde o ženskou literaturu. Pro mě je ženská literatura ta takzvaná červená knihovna. A to si myslím, rozhodně nepíšu. V mých knihách lásky a dobrých konců příliš nenajdete. Takové označení mi do jisté míry i uškodilo, protože pak například muži mé knihy do ruky nevezmou a nezjistí, o čem a jak píšu. Můžu navíc srovnávat se zahraničím. Mé knihy vycházejí ve třiceti zemích, kde mám úplně jiné publikum. Na mých besedách někdy muži i převažují. Zatímco tady u nás jsou většinou jako doprovod. Je zvláštní, že po besedě za mnou přijdou většinou právě ti muži a řeknou, že si knížku přečtou.

Režiséři Jiří Vejdělek a Jan Svěrák říkají, že cítí, jako by někdy přestávali rozumět dnešní společnosti, protože se jim mění před očima. Máte i vy takový pocit? Nemyslím si, že jí nerozumím. Rozumím, jen ne vždy musím s názory a děním souhlasit. Filmaři to mají jiné než my spisovatelé, do filmu se vkládají obrovské finance a je třeba, aby vydělal, musíte znát svého diváka. Já jako autor si můžu dovolit ten luxus psát opravdu jenom pro sebe a nad tímhle přemýšlet nemusím, i když třeba už dopředu vím, co mi recenzenti vytknou nebo co se některým čtenářům nebude líbit.

První hejty jste dostala na Listopád, že?

Očekávala jsem je. Nebyly to ale nepřátelské hejty a výhrůžky. Spíš mi lidé psali, že jsem něco špatně pochopila, že něco bylo jinak. O to víc mě pak překvapilo, že skutečné hejty přišly až s další knihou Les v domě a z úplně jiné strany, než bych čekala. Myslela jsem si, a nakonec se ukázalo, že jsem se nemýlila, že upozorním na něco, co se

Alena ve své knížce pro děti Vánoce v Šupkové ulici vypráví příběh o tom, co by se stalo, kdyby Ježíšek nestihl roznést všechny dárky.

ve společnosti děje. A že třeba ti, kterým se to děje, zjistí, že v tom nejsou sami a že z toho vede nějaká cesta ven. To se mi potvrdilo, na besedách za mnou přišlo několik čtenářek, které mi řekly, že zažily to, co hlavní hrdinka, a že mi za tu knihu děkují.

Držíte si stále svůj spisovatelský režim? Píšete každý den, nebo si můžete dovolit dát třeba 14 dní pauzu?

Mám samozřejmě nastavený nějaký režim, ale do toho vždycky vstoupí život a vnější vlivy. Například vy jste nyní vnější vliv, povídám si s vámi, i když jsem měla v plánu psát, režim mi naruší pracovní cesty a podobně. Jezdím hodně v době, kdy knížky vycházejí. Snažím se je uvést mezi čtenáře a vnímám to jako součást své práce. Někdy mě pozvou i do zahraničí, abych tam knihu představila, a já jedu moc ráda. Jedna věc je totiž knihu napsat a druhá je dostat ji mezi lidi.

Píšete knížku na počítači?

Pokud jsem doma, píšu na počítači, když jsem kdekoli jinde a na cestách a mám jen malý batůžek, píšu do sešitu. Snažím se v psaní pokračovat, i když mě pak zdržuje, že vše musím prepisovat, upravovat. Alespoň ale neztratím nit příběhu a můžu nad svými hrdiny přemýšlet dál.

V současné době vychází obrovské množství knih. Známé jméno je tedy asi velkou výhodou...

Rozhodně mám nyní s novou knihou daleko lepší startovací pozici, než když mi vyšla první, druhá, dokonce i třetí kniha. Do povědomí čtenářů jsem se skutečně dostala až pak. Kdykoli mě v době mých začátků někdo požádal o rozhovor nebo kamkoli pozval, jela jsem. Věnovala jsem tomu čas. Musela jsem si to vybojovat, odpracovat a kontakt se čtenáři navázat. Mám ráda, když vidím čtenáře svých knih. Navíc práce spisovatele je dosti osamocená a po čase jsem zjistila, že mi chyběl kontakt s lidmi. 📖